

EUROPESE RICHTLIJNEN VOOR HET ONTWIKKELEN EN SCHRIJVEN VAN KORTE, OP LEERUITKOMSTEN GEBASEERDE BESCHRIJVINGEN VAN KWALIFICATIES

Projectgroep Europees kwalificatiekader-Europass

Voor het eerst gepubliceerd in het Engels als:

EQF-Europass Project Group. (2024). *European guidelines for the development and writing of short, learning-outcomes-based descriptions of qualifications*. Publications Office of the European Union. Cedefop working paper series, 21. <http://data.europa.eu/doi/10.2801/838553>

Met de steun van de Europese Commissie zijn deze richtsnoeren vertaald en nu beschikbaar in alle officiële EU-talen en in andere taalversies. De vertalingen werden beoordeeld en afgerond met de steun van nationale deskundigen. De Europese Commissie is als enige verantwoordelijk voor de juistheid van de vertalingen. De Engelse versie wordt beschouwd als een referentiedocument.

Gelieve deze publicatie te citeren als:

Projectgroep EQF-Europass (2024), *Europese richtlijnen voor het ontwikkelen en schrijven van korte, op leeruitkomsten gebaseerde beschrijvingen van kwalificaties*, Bureau voor publicaties van de Europese Unie, Reeks werkdocumenten van Cedefop, nr. 21, <http://data.europa.eu/doi/10.2801/3247570>

Er is veel extra informatie over de Europese Unie beschikbaar op internet. Deze informatie is toegankelijk via de Europa-server (<http://europa.eu>).

Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2024

© Cedefop, 2024.

Tenzij anders vermeld, is hergebruik van dit document toegestaan krachtens een Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)-licentie (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Dit betekent dat hergebruik is toegestaan, mits de bron correct wordt aangegeven en eventuele wijzigingen worden vermeld.

[PDF](#)

[ISSN 1831-2403](#)

[ISBN 978-92-896-3957-6](#)

[doi: 10.2801/3247570](#)

TI-BA-24-003-NL-N

Het **Europees Centrum voor de ontwikkeling van beroepsopleiding** (Cedefop) is het referentiepunt van de Europese Unie voor beroepsonderwijs en -opleiding, vaardigheden en kwalificaties. Cedefop voorziet beleidsmakers van informatie, analyses, onderzoek en bewijsmateriaal over beroepsonderwijs en -opleiding, vaardigheden en kwalificaties in de EU-lidstaten. Cedefop werd opgericht in 1975 bij Verordening (EEG) nr. 337/75 van de Raad. Deze verordening werd in 2019 ingetrokken bij Verordening (EU) 2019/128, waarbij Cedefop werd opgericht als een agentschap van de Unie met een vernieuwd mandaat.

Europe 123, Thessaloniki (Pylea), GRIEKENLAND
Postadres: Cedefop service post, 57001 Thermi, GRIEKENLAND
Tel.: +30 2310490111, fax +30 2310490020
E-mail: info@cedefop.europa.eu
www.cedefop.europa.eu

Jürgen Siebel, *uitvoerend directeur*
Mario Patuzzi, *voorzitter van de Raad van Bestuur*

Dankbetuigingen

Deze richtlijnen zijn het resultaat van het werk van de projectgroep EQF-Europass, die zich heeft gericht op de ontwikkeling van korte beschrijvingen van kwalificaties op basis van leeruitkomsten.

De EQF-adviesgroep en de Europass-adviesgroep besloten in juni 2021 om de projectgroep op te richten om gemeenschappelijke leidende principes te ontwikkelen voor het structureren van korte beschrijvingen van leeruitkomsten met het oog op de publicaties van kwalificaties in databanken en registers die gekoppeld zijn aan Europass. De groep was actief van december 2021 tot en met oktober 2023.

Tot de leden van de projectgroep behoorden deskundigen uit twaalf landen en organisaties van belanghebbenden die onderwijs, opleiding en de arbeidsmarkt vertegenwoordigden. De EQF-adviesgroep en de Europass-adviesgroep werden beide geraadpleegd over de tussentijdse en definitieve ontwerpen van de richtlijnen.

De Europese Commissie, DG Werkgelegenheid, sociale zaken en inclusie, coördineerde de werkzaamheden, in overeenstemming met de aanbeveling van 2017 over het Europees kwalificatiekader en het Europass-besluit uit 2018. Cedefop, vertegenwoordigd door Zelda Azzarà en Jens Bjornavold, zorgde voor technische en conceptuele ondersteuning en stelde de richtlijnen op in nauwe samenwerking met leden van de projectgroep, waartoe ook de Europese Stichting voor Opleiding (ETF) behoorde.

We willen in het bijzonder de leden van de projectgroep bedanken voor hun waardevolle bijdragen, raadplegingen en het testen van de richtlijnen met nationale deskundigen en belanghebbenden, en zo hebben zij geholpen het document te verbeteren.

Inhoud

DANKBETUIGINGEN	1
INLEIDING	5
Het belang van korte, op leeruitkomsten gebaseerde beschrijvingen van kwalificaties	5
Ontwikkeling en doel van de richtlijnen	6
Gebruikers en toepassingen van de richtlijnen	7
Toepassingsgebied van de richtlijnen	7
Gebruik van korte beschrijvingen van leeruitkomsten	8
Navigeren door de richtlijnen	9
Aanvullende aandachtspunten	10
KORTE BESCHRIJVINGEN OP BASIS VAN LEERUITKOMSTEN: BELANGRIJKSTE BOUWSTENEN	11
A — FORMELE ASPECTEN	12
A.1. Lengte	12
A.2. Vorm van de beschrijving	12
B — INHOUDELIJKE ASPECTEN	13
B.1. Algemene doelstellingen en richting van de kwalificatie in de vorm van een omschrijving	13
Sturende vragen	14
Aanbevelingen	16
Aanvullende overwegingen en tips	20
B.2 — Leeruitkomsten als opsomming	20
Sturende vragen	23
Aanbevelingen	23
Aanvullende overwegingen en tips	29
ACRONIEMEN	31
BIJLAGEN	32
Bijlage I. Voorbeelden van korte, op leeruitkomsten gebaseerde beschrijvingen van kwalificaties	32
Bijlage II. Actieve werkwoorden	35

Bijlage III.	specifiërende bijvoeglijke naamwoorden en bijwoorden	38
Bijlage IV.	Europees kwalificatiekader: niveaudecriptoren	39
Bijlage V.	Aanvullende bronnen en links	42
SAMENVATTING		44

Tabellen, figuren en tekstkaders

Tabellen

Tabel 1.	Structuur en formaat van de korte beschrijving (omschrijving en opsomming).....	12
Tabel 2.	Algemene doelstelling en richting van de kwalificatie	13
Tabel 3.	Leeruitkomsten als opsomming	21
Tabel 4.	Opbouw van de zinnen (opsommingen) die de leeruitkomsten weergeven	24

Figuren

Figuur 1.	Op leeruitkomsten gebaseerde korte beschrijvingen: belangrijkste bouwstenen	11
-----------	--	----

Tekstkaders

Kader 1.	Voorbeelden van inleidende omschrijvingen van de algemene doelstellingen en richting van kwalificaties	13
Kader 2.	Definities van de belangrijkste concepten.....	21

Inleiding

Het belang van korte, op leeruitkomsten gebaseerde beschrijvingen van kwalificaties

Leeruitkomsten zijn beschrijvingen over wat een individu na afloop van een leerproces moet weten, begrijpen en/of kunnen. De oprichting en het gebruik van de nationale kwalificatiekaders (NQF) die gebaseerd zijn op leerresultaten en gekoppeld zijn aan het Europese kwalificatiekader (EQF) hebben de transparantie en vergelijkbaarheid van kwalificaties binnen heel Europa verbeterd¹.

Hoewel de EQF- en NQF-niveaus een eenvoudige manier bieden om een eerste inzicht in de kwalificaties te krijgen, is de ontwikkeling van kwalificatiedatabanken/-registers van groot belang voor het vergroten van de transparantie van kwalificaties.

Door leeruitkomsten te gebruiken, kunnen overeenkomsten en verschillen tussen kwalificaties worden vastgesteld², wat een beter inzicht biedt in het toepassingsgebied en de richting van kwalificaties. Uit recente onderzoeken en projecten blijkt echter dat beschrijvingen van leeruitkomsten kunnen variëren, bijvoorbeeld wat betreft lengte, formulering en mate van gedetailleerdheid, wat een uitdaging oplevert voor de vergelijkbaarheid van kwalificaties³.

Volledige beschrijvingen van nationale kwalificaties worden ontwikkeld op basis van nationale criteria en prioriteiten en kunnen verwijzen naar talrijke specifieke leeruitkomsten. Korte en beknopte beschrijvingen, die voortbouwen op de volledige nationale beschrijvingen, maar deze niet vervangen, hebben

¹ Kwalificaties: het formele resultaat van een beoordelings- en validatieproces, dat wordt verworven wanneer een bevoegde autoriteit vaststelt dat de leerprestaties die een persoon heeft bereikt, aan bepaalde eisen beantwoorden.

² Cedefop (2020), [European qualifications framework. Initial vocational education and training: focus on qualifications at levels 3 and 4](#);
Cedefop (2020), [National qualifications frameworks developments in Europe 2019. Qualifications frameworks: transparency and added value for end users](#);
Cedefop (2022), [Comparing vocational education and training qualifications: towards methodologies for analysing and comparing learning outcomes](#).

³ De EQF-pilots en de projectgroep voor horizontale vergelijkbaarheid van kwalificaties 2016 en 2018; projectgroep EQF-Europass over korte omschrijvingen van kwalificaties 2023;
Cedefop (2022), [Comparing vocational education and training qualifications: towards methodologies for analysing and comparing learning outcomes](#);
Cedefop (2022), [Defining, writing and applying learning outcomes: a European handbook](#), tweede editie.

meerdere voordelen. Ze maken informatie over kwalificaties toegankelijker voor lerenden en werkgevers, kunnen eenvoudiger worden vertaald en geven een snel overzicht van de inhoud en het profiel van de kwalificatie.

Door korte beschrijvingen op een gestandaardiseerde manier te structureren, wordt de transparantie vergroot, het begrip verbeterd en de vergelijking van kwalificaties vergemakkelijkt. Daarnaast kunnen gestandaardiseerde korte beschrijvingen ook helpen bij het benutten van digitale middelen om toegang te krijgen tot informatie over de inhoud en het profiel van kwalificaties en deze met elkaar te verbinden en te vergelijken.⁴

Een betere toegankelijkheid, transparantie en vergelijkbaarheid van kwalificaties kan bijdragen aan de mobiliteit van werknemers en lerenden. Dit ondersteunt een leven lang leren en loopbaanontwikkeling door het versterken van de brug tussen verschillende kwalificaties en werkervaringen.

Ontwikkeling en doel van de richtlijnen

Deze richtlijnen zijn ontwikkeld door een groep deskundigen⁵ op EU-niveau, gecoördineerd door de Europese Commissie met de technische en conceptuele ondersteuning van Cedefop. Nationale deskundigen en belanghebbenden waren betrokken bij het proces.

Binnen de groep werden in totaal 33 kwalificaties (korte en volledige beschrijvingen) ingediend, 22 daarvan werden geanalyseerd met het doel basisprincipes te identificeren waarop de richtlijnen konden worden gebaseerd. Een eerste ontwerp van de richtlijnen werd gepresenteerd tijdens de 60ste bijeenkomst van de EQF-adviesgroep in november 2022 (Notitie EQF AG 60-4). en werd vervolgens getoetst. Deze toetsing omvatte het verzamelen van feedback

⁴ Azzarà, Z. en Garmash A., “[From fragmented paper-based systems to digitally connected qualification systems accessible to citizens](#)”, *Global Inventory of regional and national qualifications frameworks 2022, Volume 1: Thematic Chapters*, Cedefop, ETF, UNESCO en UNESCO Institute for Lifelong Learning, 2022, Bureau voor publicaties van de Europese Unie.

⁵ De EQF-adviesgroep en de Europass-adviesgroep kwamen overeen een projectgroep op te richten met als mandaat het ontwikkelen van richtlijnen voor korte beschrijvingen van leeruitkomsten om die op Europass te publiceren. De groep bestond uit deskundigen uit twaalf landen (België (NL), Cyprus, Duitsland, Finland, Frankrijk, Hongarije, Italië, Nederland, Noorwegen, Oostenrijk, Portugal en Slovenië), de European University Association (EUA), de Europese koepelorganisatie voor het midden- en kleinbedrijf (SME United), het Verbond van het Europese Bedrijfsleven (Business Europe) en de Europese Stichting voor opleiding (ETF). De groep werd voorgezeten door de Europese Commissie en technisch en conceptueel ondersteund door Cedefop.

van nationale belanghebbenden over de tekst van de richtlijnen en het ontwikkelen van korte beschrijvingen van kwalificaties aan de hand van de richtlijnen, met als doel er voorbeelden aan toe te voegen. Tegen het einde van het proces waren er twintig beschrijvingen ontwikkeld en werd er een peer-reviewprocedure uitgevoerd om te identificeren op welke aspecten de richtsnoeren verbeterd moesten worden om meer duidelijkheid te bieden en om beschrijvingen te identificeren die als voorbeeld konden dienen (in de richtsnoeren zijn uiteindelijk drie voorbeelden opgenomen).

Het doel is het bevorderen van gemeenschappelijke principes en daarmee van een consistente structuur voor korte, beknopte beschrijvingen van leeruitkomsten van kwalificaties, om die te publiceren in kwalificatiedatabanken en -registers die gekoppeld zijn aan [Europass](#).

Gebruikers en toepassingen van de richtlijnen

Deze richtlijnen zijn bedoeld voor beheerders, onderwijs- en opleidingsaanbieders, instanties die verantwoordelijk zijn voor kwalificaties en/ of deskundigen die verantwoordelijk zijn voor de definitie en beschrijving van kwalificaties op alle niveaus en in alle sectoren, zowel publiek als privaat.

Hoewel de richtlijnen primair bedoeld zijn voor korte beschrijvingen van NQF/EQF-kwalificaties, kunnen ze ook worden toegepast op certificaten, diploma's en delen van kwalificaties. Ze kunnen worden gebruikt voor beschrijvingen van kwalificaties met of zonder een NQF/EQF-niveau.

Toepassingsgebied van de richtlijnen

Het ontwikkelen van zowel korte als uitgebreide beschrijvingen van kwalificaties is een nationale verantwoordelijkheid.

Deze richtlijnen ondersteunen de ontwikkeling van beknopte, gestructureerde en overzichtelijke op leeruitkomsten gebaseerde beschrijvingen, die de inhoud, de oriëntatie, de complexiteit van alle soorten en niveaus van een kwalificatie weergeven. De complete of volledige beschrijving van kwalificaties (bv. in de vorm van kwalificatiestandaarden of nationale curricula) vallen buiten de reikwijdte van deze richtlijnen.

In de bestaande informatiemodellen⁶ worden informatievelden voorgesteld (bv. de naam van de kwalificatie, de uitreikende instantie, vakgebied) om de uitwisseling van informatie over kwalificaties en databanken/registers van kwalificaties⁷ te verbeteren. In de bestaande modellen worden echter slechts algemene richtlijnen geboden over hoe informatie over leeruitkomsten gepresenteerd moet worden op een manier die transparantie en vergelijkbaarheid ondersteunt. Deze richtlijnen bouwen voort op bestaande modellen en streven ernaar deze te integreren door in te zoomen op specifiek ‘leeruitkomsten’.

Gebruik van korte beschrijvingen van leeruitkomsten

Op Europees en internationaal niveau vergemakkelijkt het gebruik van korte beschrijvingen van leeruitkomsten de transparantie en vergelijkbaarheid van kwalificaties binnen verschillende sectoren en landen. Daarnaast bieden zij ook de mogelijkheid om de kwaliteit en het bereik van bestaande instrumenten voor het delen van informatie over kwalificaties te verbeteren.

Op nationaal niveau kunnen korte beschrijvingen worden ingezet voor informatie- en communicatiedoeleinden, met name ter ondersteuning van kwalificatiekaders en als onderdeel van kwalificatiedatabanken en -registers.

Korte beschrijvingen van kwalificaties moeten nationale en internationale gebruikers en belanghebbenden (waaronder lerenden, werkgevers, adviseurs, ouders, docenten, onderwijs- en opleidingsaanbieders en praktijkdeskundigen in validering) in staat stellen snel de inhoud, complexiteit en richting van een opleiding te begrijpen. Hoewel de beschrijvingen consistente informatie over het niveau van complexiteit van het leren moeten geven, ligt de focus niet primair op de onderbouwing van een NQF- of EQF-niveau.

⁶ “Informatiemodellen” is de term die wordt gebruikt in de context van het Europees leermodel. De term verwijst naar de bronnen die zijn geanalyseerd en overwogen om het Europees leermodel op te bouwen. Dit omvat bijvoorbeeld definities en normen die zijn ontleend aan de toenmalige EQF-aanbeveling, de Europass-aanbeveling, het diplomasupplement of het certificaatsupplement.

⁷ Bijlage VI bij de EQF-aanbeveling geeft verplichte en facultatieve gegevensvelden aan voor de digitale publicatie van informatie over alle soorten en niveaus van kwalificaties (bv. de naam van de kwalificatie, de uitreikende instantie, het vakgebied). Voortbouwend op bijlage III ondersteunen het register van kwalificatiedatasets en het Europees leermodel (ELM) de publicatie en uitwisseling van informatie over kwalificaties in Europass. Hoewel zij het belang van informatie over de leeruitkomsten benadrukken, bieden deze bestaande modellen slechts algemene adviezen over hoe deze te presenteren op een manier die transparantie en vergelijkbaarheid ondersteunt. Deze richtlijnen kunnen dus worden gezien als een voortbouwing op, maar ook een uitbreiding van, bestaande modellen voor het delen van informatie over kwalificaties.

Het gebruik van de korte beschrijvingen van de leeruitkomsten kan afhankelijk zijn van de nationale context en praktijken, inclusief hun relatie met meer gedetailleerde beschrijvingen van kwalificaties of met programma's en curricula. Sommige landen maken al onderscheid tussen volledige en gedetailleerde beschrijvingen van de leeruitkomsten die worden gebruikt voor niveaubepaling of erkenning, en gebruiken kortere beschrijvingen om de kernaspecten van de kwalificatie samen te vatten.

Navigeren door de richtlijnen

De richtlijnen zijn verdeeld in twee delen: A en B.

- Deel A behandelt de formele aspecten van de beschrijving, zoals de lengte en het formaat.
- Deel B richt zich op de inhoudelijke aspecten en biedt richtlijnen voor waar je op moet letten bij het ontwikkelen van beschrijvingen. Daarnaast bevat dit deel suggesties voor de opbouw van zinnen.

Bij het opstellen van korte beschrijvingen is het belangrijk om de inhoudelijke aspecten die in de richtlijnen staan (reikwijdte/ toepassingsgebied, diepte/complexiteit en contextuele informatie) op een flexibele manier te benaderen en niet op een rigide of mechanische manier. Sommige aspecten zijn conceptuele abstracties die in de praktijk in elkaar overlopen.

Sommige suggesties in deze richtlijnen lijken misschien vanzelfsprekend voor deskundigen en experts die werken met leeruitkomsten. Omdat de richtlijnen echter ook bedoeld zijn om mensen met minder ervaring op dit gebied te ondersteunen, zijn er algemene adviezen opgenomen, evenals verwijzingen naar extra bronnen (zie het onderdeel "Verwijzingen en links").

Om het begrip van de lezer te vergemakkelijken, bevatten de richtlijnen uitleg, afbeeldingen, sturende vragen, aanbevelingen en aanvullende tips. Daarnaast worden in bijlage I drie voorbeelden van korte beschrijvingen en overwegingen gegeven. Er is ook een lijst van actiewerkwoorden en kwalificaties toegevoegd.

De voorbeelden in de richtlijnen zijn gebaseerd op bestaande korte beschrijvingen van kwalificaties of zijn aangepast en ontwikkeld voor illustratieve doeleinden.

Aanvullende aandachtspunten

Tijdens de ontwikkeling van deze richtlijnen en de bijbehorende voorbeelden (zie bijlage I) werd duidelijk dat het opstellen van de perfecte korte beschrijving een complexe taak is. Dit is een nationale verantwoordelijkheid en verschillende landen kunnen verschillende criteria hanteren of aspecten benadrukken. De ontwikkeling van deze richtlijnen moet worden beschouwd als een voortdurend samenwerkingsproces tussen landen. Dit proces is gericht op het ontwikkelen en toepassen van gemeenschappelijke richtlijnen voor de beschrijving van leeruitkomsten om de transparantie en vergelijkbaarheid van kwalificaties te verbeteren. Naarmate er meer ervaring wordt opgedaan, er voortdurend wordt samengewerkt en er uitwisselingen plaatsvinden over de toepassing van de richtlijnen in de verschillende landen en sectoren, kunnen de richtlijnen verder worden ontwikkeld en kunnen er aanvullende voorbeelden in worden opgenomen.

Bij het schrijven van korte op leeruitkomsten gebaseerde beschrijvingen van kwalificaties, wordt aanbevolen deskundigen van buiten de eigen organisatie of zelfs buiten het eigen land te betrekken en hen om feedback te vragen

Korte beschrijvingen op basis van leeruitkomsten: belangrijkste bouwstenen

Bij het ontwikkelen en schrijven van korte beschrijvingen moeten de volgende principes worden gevolgd:

A. Formele aspecten

1. Lengte van de beschrijving: 750-1.500 tekens (exclusief spaties).
2. Vorm van de beschrijving: een combinatie van een algemene omschrijving en opsommingen.

B. Inhoudelijke aspecten

1. Algemene doelstellingen en oriëntatie van de kwalificatie (beschrijvende vorm).
2. Belangrijkste leeruitkomsten (opsomming) om de oriëntatie, inhoud en complexiteit van de kwalificatie te verduidelijken. Hierbij moeten de volgende aspecten aan bod komen:
 - Reikwijdte/toepassingsgebied van de verworven kennis.
 - Diepgang/complexiteit van de verworven kennis.
 - Contextuele informatie.

Figuur 1. **Op leeruitkomsten gebaseerde korte beschrijvingen: belangrijkste bouwstenen**

Bron: Projectgroep EQF-Europass over korte beschrijvingen van leeruitkomsten van kwalificaties.

A — Formele aspecten

A.1. Lengte

De beschrijving moet tussen de 750 en 1.500 tekens lang zijn (exclusief spaties). Deze aanbevolen lengte biedt voldoende ruimte om de essentie van de kwalificatie duidelijk vast te leggen en zorgt ervoor dat lezers snel inzicht krijgen in de belangrijkste kenmerken. De maximale limiet is vastgesteld om ervoor te zorgen dat de beschrijving beknopt en overzichtelijk blijft.

A.2. Vorm van de beschrijving

Gebruik een combinatie van een beschrijvende tekst en opsommingen om de kwalificatie helder weer te geven.

- De beschrijvende tekst wordt gebruikt om de algemene doelstelling en richting van de kwalificatie te presenteren (B.1).
- De specifieke leeruitkomsten worden weergegeven in een opsomming (B.2).

Tabel 1. **Structuur en formaat van de korte beschrijving (omschrijving en opsomming)**

Omschrijving van de algemene doelstellingen en richting van de kwalificatie	De houder van de kwalificatie...
Opsomming van de leeruitkomsten	Hij/zij kan: 1) 2) 3) ...

Bron: Projectgroep EQF-Europass over korte beschrijvingen van leeruitkomsten van kwalificaties.

B — Inhoudelijke aspecten

B.1. Algemene doelstellingen en richting van de kwalificatie in de vorm van een omschrijving

De beschrijving begint met een korte introductie waarin de algemene doelstelling en richting van de kwalificatie worden geschetst, inclusief relevante contextinformatie⁸.

Deze inleiding helpt de lezer de essentie van de kwalificatie te begrijpen en biedt inzicht in de rol en positie ervan binnen de arbeidsmarkt, het onderwijs- en opleidingssysteem en/of de samenleving in bredere zin.

Tabel 2. **Algemene doelstelling en richting van de kwalificatie**

Omschrijving van de algemene doelstellingen en richting van de kwalificatie	De houder van de kwalificatie...
Opsomming van de leerresultaten	Hij/zij kan: 1) 2) 3) ...

Bron: Projectgroep EQF-Europass over korte beschrijvingen van leeruitkomsten van kwalificaties.

Kader 1. **Voorbeelden van inleidende omschrijvingen van de algemene doelstellingen en richting van kwalificaties**

Voorbeeld A

De houder van de kwalificatie “Kantoorassistent” (EQF/NQF 4) beschikt over de kennis en vaardigheden om kantoor-, administratieve en organisatorische taken uit te voeren in bedrijven in alle sectoren en in andere instellingen (bv. openbaar bestuur, organisaties, verenigingen enz.) op basis van een driejarige duale opleiding in het leerbedrijf en op de beroepsopleiding. Afhankelijk van de kern van hun takenpakket, werken zij in de backoffice, op de afdeling boekhouding of personeelszaken, of houden zij zich bezig met zaken als inkoop, verkoop en warehousing.

Voorbeeld B

De houder van de kwalificatie “Primaire beroepsopleiding tot milieutechnoloog afvalwaterbeheer” (EQF/NQF 4) kan werken met drainagesystemen en beheer van overtollig regenwater, en de verwerking van afvalwater en rioolslib. Hij/zij werkt bij gemeentelijke en industriële afvalwaterzuiveringsinstallaties en bij rioleringsbedrijven. Hij/zij zorgt voor de duurzame en energie-efficiënte werking van gemeentelijke en

industriële afvalwaterzuiveringsinstallaties. De houder van de kwalificatie heeft de kennis en vaardigheid om een kleine afvalwaterzuiveringsinstallatie te beheren.

Voorbeeld C

De houder van de kwalificatie “Beroepskwalificatie haarstyling en schoonheidsverzorging” (EQF/NQF 4) biedt professionele schoonheids- en haarverzorgingsdiensten aan, inclusief verkoop van producten en advies, op basis van uitgebreide kennis van producten en gezondheids- en veiligheidsprocedures. Hij/zij beschikt over algemene basiscompetenties en kan kiezen voor een specialisatie in haar- en schoonheidsverzorging, huidverzorging, het knippen van dames of heren.

Voorbeeld D

De houder van de kwalificatie “Erkende accountant” (EQF/NQF 5) kan de financiële gegevens van externe organisaties vastleggen en verifiëren. Hij/zij kan cliënten adviseren over hoe zij kunnen voldoen aan de wettelijke boekhoudvoorschriften en cliënten voorzien van de nodige bedrijfsinformatie. De houder van deze kwalificatie wordt beschouwd als erkend om als zelfstandige het beroep van accountant uit te oefenen. In België (Vlaanderen) mag enkel een erkend accountant het beroep uitoefenen.

Voorbeeld E

De houder van de kwalificatie “Chirurgie-assistent” (EQF/NQF 6) speelt een cruciale rol in de chirurgische zorg, waarbij veel chirurgische en risicovolle operaties plaatsvinden en complexe technologische ontwikkelingen elkaar snel opvolgen. Hij/zij kan deel uitmaken van een multidisciplinair team bestaande uit vooraanstaande medische specialisten, anesthesiologen, anesthesieassistenten en operatieassistenten. Hij/zij kan de behandelend specialist ondersteunen bij zijn/haar werkzaamheden en coördineert en stuurt het zorgproces rondom de patiënt gedurende de perioperatieve periode. Daarnaast kan hij/zij samenwerken met de ondersteunende diensten van de afdeling chirurgie, zoals de centrale sterilisatieafdeling, de verpleegafdelingen, de afdeling radiologie en laboratoria. De kwalificatie kan worden verkregen als onderdeel van de initiële opleiding waarbij de lerende tijdens de opleiding werkzaam is bij een geaccrediteerde zorginstelling.

Bron: Projectgroep EQF-Europass over korte beschrijvingen van leeruitkomsten van kwalificaties.

Sturende vragen

Bij het ontwikkelen van een omschrijving van de algemene doelstellingen en richting van een kwalificatie (B.1) kunnen de volgende vragen helpen. Het is niet noodzakelijk dat alle vragen direct worden beantwoord.

- (a) Waarvoor kan de kwalificatie worden gebruikt op de arbeidsmarkt, in onderwijs en opleiding en/of in de samenleving in het algemeen? Wat kan de houder van de kwalificatie met de kwalificatie doen?
 - (i) Bereidt de kwalificatie voor op specifieke taken, functies en/of beroepen?

- (ii) Geeft de kwalificatie een specifiek recht, bijvoorbeeld wordt hiermee een vergunning tot beroepspraktijk verleend? Geeft de kwalificatie toegang tot een gereguleerd beroep? Geeft de kwalificatie recht op het starten van specifieke bedrijfs- of ondernemersactiviteiten?
 - (iii) Als de kwalificatie niet rechtstreeks verband houdt met specifieke taken of beroepen, wat is dan het doel van de kwalificatie met betrekking tot:
 - werkgelegenheid;
 - initiële opleiding;
 - leven lang ontwikkelen;
 - persoonlijke ontwikkeling;
 - (iv) Geeft de kwalificatie toegang tot specifieke vervolgoopleidingen? Is het relevant om mogelijke vervolgoopleidingen te noemen?
 - (v) Zijn er specifieke vereisten om toegang te krijgen tot de kwalificaties die het vermelden waard zijn om de rol en positie ervan te verduidelijken?
- (b) Over welke basiskennis, -vaardigheden en/of -competenties⁹ beschikt een houder van deze kwalificatie?
- (c) Wat wordt er van de houder van de kwalificatie verwacht, bijvoorbeeld wat betreft het zelfstandig kunnen werken?

⁹ In besprekingen over Europese kwalificatiekaders heeft de term “competentie” aanleiding gegeven tot discussie vanwege de uiteenlopende interpretaties ervan. Hoewel er relatief snel overeenstemming was over het afbakenen van “vaardigheden” en “kennis” binnen de vroege ontwikkeling van het EQF, bleek het definiëren van het derde domein een grotere uitdaging. Het derde domein van het EQF heette oorspronkelijk “competentie”, maar het toepassingsgebied ervan bleef beperkt tot het concept “zelfstandigheid en verantwoordelijkheid”. Bij de herziening van het EQF in 2017 werd de naam van de rubriek van het derde domein alleen gewijzigd in “zelfstandigheid en verantwoordelijkheid”, zonder substantiële veranderingen in de niveaudecriptoren. Uit een analyse van NQF-niveaudecriptoren in relatie tot het “derde EQF-domein” (voorheen competentie en nu zelfstandigheid en verantwoordelijkheid genoemd) blijkt dat, hoewel alle descriptoren op nationaal niveau elementen vertonen die aansluiten bij zelfstandigheid en verantwoordelijkheid volgens de EQF-aanbevelingen, sommige hun descriptoren hebben uitgebreid en bredere dimensies omvatten zoals “kritisch denken”, “creativiteit”, “ondernemerschap”, “leren leren”, “samenwerken” enz. Hoewel in deze richtlijnen expliciet wordt verwezen naar de EQF-niveaudecriptoren als een belangrijk uitgangspunt, wordt in een poging om de nationale praktijken zo inclusief mogelijk te maken en aspecten die in landen als belangrijk worden beschouwd niet uit te sluiten, in de richtlijnen de term “competentie” gebruikt, terwijl tegelijkertijd het belang wordt benadrukt van het benoemen van zelfstandigheid en verantwoordelijkheid bij het beschrijven van de leeruitkomsten. Voor meer informatie over de EQF- en NQF-niveaudecriptoren, raadpleegt u: Cedefop (2018), [Analysis and overview of NQF level descriptors in European countries](#), Bureau voor publicaties van de Europese Unie.

- (d) Wat wordt er van de houder van de kwalificatie verwacht, bijvoorbeeld wat betreft het nemen van verantwoordelijkheid voor processen en het aansturen van anderen?

Aanbevelingen

- (a) Houd de tekst kort en bondig – idealiter beslaat de inleiding ongeveer een kwart van de volledige beschrijving.
- (b) Vermijd gendergebonden taal.
- (c) Gebruik de formulering “De houder(s) van de kwalificatie ...” of “De houder(s) van deze kwalificatie” en daarna “hij/zij/hen” of “de kwalificatiehouder”.
- (d) Vermeld het EQF/NQF-niveau (indien van toepassing) tussen haakjes.

Voorbeeld: “Houders van de kwalificatie ‘Kantoor assistent’ (EQF/NQF 4) kunnen...”

- (e) Zorg voor coherentie - de omschrijving moet aansluiten bij de specifieke leerresultaten die later in de beschrijving worden genoemd.

Vermijd: discrepanties tussen de omschrijving en de opsomming.

Bijvoorbeeld, als de omschrijving de nadruk legt op een hoge mate van zelfstandigheid, maar de leerresultaten enkel verwijzen naar samenwerking met anderen.

- (f) Geef, afhankelijk van de oriëntatie van de kwalificatie, informatie over de positie en rol van de kwalificatie in relatie tot de arbeidsmarkt, onderwijs- en opleidingsstelsels en/of de samenleving in het algemeen.

Voorbeelden van contextuele informatie in de omschrijving om de rol van de kwalificatie op de arbeidsmarkt weer te geven:

- (i) “De houder van de kwalificatie “Bedrijfskunde” (EQF/NQF 5) kan werken in bedrijfstakken en bij overheden en is gekwalificeerd om zelfstandig ondernemer te worden”;
- (ii) “De houder van de kwalificatie “Medewerker promotie- en ontvangstdiensten” (EQF/NQF 3) kan werken bij faciliteiten die accommodaties aanbieden, reisbureaus en toeristische dienstverleners”;
- (iii) “De houder van de kwalificatie “Timmerwerk” (EQF/NQF 4) kan houten constructies bouwen, installeren, onderhouden en renoveren voor verschillende soorten gebouwen. Hij/zij kan handmatige en mechanische werkzaamheden plannen en uitvoeren aan houten constructies in en aan binnen- en buitenmuren, plafonds, daken en vloeren”;
- (iv) “De houder van deze kwalificatie is geaccrediteerd om als zelfstandige het beroep van boekhouder uit te oefenen”;

- (v) “De kwalificatie is een voorwaarde om in het land het beroep van klinisch psycholoog uit te mogen oefenen”;
- (vi) “De kwalificatie biedt de mogelijkheid tot het verwerven van onderwijskwalificaties en/of beroepscompetenties, met het oog op (re)integratie of doorstroming op de arbeidsmarkt”.

Voorbeelden van contextuele informatie, opgenomen in de omschrijving, om de positie van de kwalificatie in relatie tot onderwijs- en opleidingsstelsels of de samenleving in het algemeen weer te geven:

- (i) “De kwalificatie biedt een sterke basis voor biotechnologisch onderzoek en de houder kan vervolgopleidingen volgen in gespecialiseerde gebieden zoals genetische modificatie en farmaceutisch onderzoek”;
- (ii) “De kwalificatie is bedoeld om complexer en gespecialiseerder onderwijs te volgen op het gebied van elektrische installaties of elektrische netwerken”;
- (iii) “Dit is een initiële beroepsopleiding. Facultatief kan de toelatingskwalificatie voor het hoger onderwijs worden behaald”;
- (iv) “De kwalificatie geeft toegang tot het volgen van universitair onderwijs”;
- (v) “De kwalificatie biedt algemene kennis en competenties om te kunnen werken in verschillende bedrijfsgerelateerde rollen. De kwalificatie biedt mogelijkheden voor persoonlijke ontwikkeling en opent deuren voor voortgezette opleiding en training in gespecialiseerde gebieden, zoals bedrijfsmanagement of ondernemerschap”;
- (vi) “De kwalificatie “Certificaat eerste hulp” biedt individuen kennis en vaardigheden om eerste hulp te bieden bij medische noodgevallen, ter bevordering van zowel hun eigen veiligheid als die van de mensen om hen heen in de samenleving”.

We wijzen erop dat dezelfde beschrijving de positie van de kwalificatie voor één of alle aspecten (arbeidsmarkt, onderwijs- en opleidingsstelsels, samenleving in het algemeen enz.) kan benadrukken.

- (g) Selecteer de belangrijkste kennis, vaardigheden en competenties die met de kwalificatie worden verworven en vat deze samen. Het kan nuttig zijn om na te denken over de vraag of de nadruk meer ligt op theoretische of feitelijke kennis of op praktische, analytische of transversale vaardigheden¹⁰:

¹⁰ De concepten kennis en vaardigheden worden per land verschillend uitgelegd. Op EU-niveau zijn de belangrijkste elementen van de EQF-niveaudecriptoren 1) kennis die

- (i) Vermijd algemene verklaringen: “Hij/zij beschikt over belangrijke professionele vaardigheden en competenties en *goede algemene kennis* over zijn/haar vakgebied”;
- (ii) Vermijd het gebruik van algemene bijvoeglijke naamwoorden: “Hij/zij levert *goede* klantenservice”. Zie bijlage III;
- (iii) Voorbeelden van zinnen in de inleidende omschrijving die illustratief zijn voor de verwerving van specifieke en technische vaardigheden voor een specifieke sector of specifiek beroep, evenals meer algemene vaardigheden en kennis die toepasbaar zijn in verschillende sectoren van de arbeidsmarkt en de samenleving in het algemeen of ter voorbereiding op een vervolgopleiding:
 - “De houder van de kwalificatie kan op een veilige manier installatie-, reparatie- en inbedrijfstellingswerkzaamheden uitvoeren. Hij/zij zorgt ervoor dat het eindresultaat veilig is en voldoet aan de vereisten die aan de werkzaamheden worden gesteld”;
 - “Hij/zij beschikt over een scala van algemene basiskennis, waaronder rekenkundige vaardigheden en geletterdheid, en is uitgerust met burgerschapscompetenties om actief deel te nemen aan de gemeenschap”;
 - “De houder van de kwalificatie kan zorgen voor de goede werking van IT-systemen. Hij/zij kan deze ontwikkelen, aanpassen en/of onderhouden en de gebruikers ondersteunen”;
 - “Hij/zij kan houten constructies bouwen, installeren, onderhouden en renoveren voor verschillende soorten gebouwen”;
 - “De houder van de kwalificatie kan een diepgaande analyse uitvoeren van bestaand onderzoek en onderzoeksvragen formuleren om vooruitgang te boeken in het biodiversiteitsonderzoek”;
- (h) Geef het algemene niveau van zelfstandigheid en verantwoordelijkheid aan. Dit kan ook worden gedaan door bijvoeglijke naamwoorden en bijwoorden te gebruiken en/of werkwoorden en bijbehorende voorwerpen zorgvuldig te kiezen. Voorbeelden:

wordt aangemerkt als feitelijk en/of theoretisch; 2) vaardigheden die worden aangemerkt als cognitief en praktisch; en 3) zelfstandigheid en verantwoordelijkheid. Vóór de herziening heette het derde element “competentie”, maar dit werd beschreven in termen van zelfstandigheid en verantwoordelijkheid. Met de herziening van de EQF-aanbeveling werd de kop van het derde leerdomein gewijzigd van “competentie” in “zelfstandigheid en verantwoordelijkheid”. Bron: EQF-aanbeveling van 2017.

- (i) “De houder van de kwalificatie “Promotie- en receptiemedewerker” (EQF/NQF 3) kan werken bij faciliteiten die accommodaties aanbieden, reisbureaus en toeristische dienstverleners. Hij/zij opereert op uitvoerend niveau met beperkte zelfstandigheid en verantwoordelijkheid bij het verlenen van ontvangstdiensten en volgt de voorgeschreven procedures voor de specifieke taken die hij/zij uitvoert”;
 - (ii) “De houder van de kwalificatie kan in het kader van bouwwerken met een beperkte complexiteit de activiteiten van het uitvoerend personeel op de bouwplaats coördineren, aansturen en bijsturen”;
 - (iii) “De houder van de kwalificatie heeft de kennis en vaardigheid om een kleine afvalwaterzuiveringsinstallatie te beheren”;
 - (iv) “Van hem/haar wordt verwacht dat hij/zij in multidisciplinaire teams werkt en verantwoordelijkheid neemt voor processen in het algemeen in situaties die voorspelbaar en stabiel zijn, maar die onderhevig zijn aan veranderingen die aanpassingsvermogen kunnen vereisen”;
- (i) Bedenk dat de lezer van de beschrijving niet noodzakelijkerwijs bekend is met de nationale context. Besteed aandacht aan het gebruik van nationale terminologie die mogelijk niet universeel wordt begrepen of voeg een verduidelijking toe.
- (i) Vermijd: “Na het behalen van het *matura*-beroepsexamen kunnen leerlingen een *matura*-vervolgopleiding volgen en slagen voor één van de algemene *matura*-examens om zich te kunnen inschrijven voor opleidingen in zowel het hoger als het hooggespecialiseerd onderwijs”;
 - (ii) Gebruik in plaats daarvan: “De kwalificatie geeft toegang tot het hoger beroepsonderwijs en de algemene *matura*-examens die nodig zijn voor inschrijving voor een universitaire opleiding”;
 - (iii) Vermijd: “De opbouw van de beroepskwalificatie “Elektrotechniek en automatiseringstechniek” is zo ingericht dat de opleiding van elektriciens geschikt is om aan elektriciens de kwalificatie “Elektriciteit 2” uit te reiken als bedoeld in de Wet op de elektrische veiligheid en aan automatiseringsmonteurs de kwalificatie “Elektriciteit 3””; Gebruik in plaats daarvan: Informeer de lezer over het feit dat de kwalificatie toegang geeft tot het volgende onderwijsniveau (kwalificatie elektriciteit 2 en 3) en/of benadruk dat de regelgeving voor elektriciens wordt nageleefd.

Aanvullende overwegingen en tips

- (a) Als het helpt om het doel en de richting van de kwalificatie beter te begrijpen, verstrek dan informatie over de instroomeisen/ toelatingsvoorwaarden en aanvullende vereisten, rechten (bv. toegang tot gereguleerde kwalificaties) en/of hoe de kwalificatie kan worden verkregen. Voorbeelden:
 - (i) “De houder van de kwalificatie “Elektrotechnicus” (EQF/NQF 4) kan systemen installeren, bedraden, aansluiten en in werking stellen in een woning [...]. Voor het uitvoeren van bepaalde taken en/of binnen bepaalde contexten zijn aanvullende certificaten noodzakelijk of wenselijk”;
 - (ii) “De kwalificatie kan worden verkregen als onderdeel van de initiële opleiding waarbij de lerende tijdens de opleiding werkzaam is bij een geaccrediteerde zorginstelling”;
 - (iii) “De kwalificatie kan worden verkregen op basis van een driejarige duale opleiding, die werken in een leerbedrijf en onderwijs volgen combineert”;
- (b) Verduidelijk, indien van toepassing en relevant, of de houder gespecialiseerde kennis heeft verworven vanwege bestaande specialisaties of optionele cursussen/modules. Een voorbeeld:
 - (i) “De houder van de kwalificatie kan over meer gespecialiseerde vaardigheden beschikken op het gebied van haar- en schoonheidsverzorging, huidverzorging, het knippen van dames en heren, afhankelijk van het gekozen competentiegebied. De competentie kan verder worden uitgebreid met optionele cursussen op alle gebieden.”

B.2 — Leeruitkomsten als opsomming

Na de inleidende verklaring over de algemene doelstellingen en richting van de kwalificatie, moet de beschrijving doorgaan met een opsomming van de belangrijkste leeruitkomsten.

Tabel 3. **Leeruitkomsten als opsomming**

Omschrijving van de algemene doelstellingen en richting van de kwalificatie	De houder van de kwalificatie...
Opsomming van de leerresultaten	Hij/zij kan: 1) 2) 3) ...

Bron: Projectgroep EQF-Europass over korte beschrijvingen van leeruitkomsten van kwalificaties.

De belangrijkste leeruitkomsten die als opsomming worden vermeld, moeten drie sleutelaspecten behandelen:

- B.2.1. Breedte/toepassingsgebied van de verworven kennis;
- B.2.2. Diepte/complexiteit van de verworven kennis;
- B.2.3. Context.

Breedte/toepassingsgebied, diepte/complexiteit en context worden in de richtlijnen afzonderlijk besproken om hun relevantie te benadrukken. Ze moeten echter niet als losse elementen worden behandeld of strikt van elkaar gescheiden worden bij het opstellen van korte beschrijvingen. Integendeel, ze kunnen overlappen en moeten in de beschrijvingen op elkaar inspelen en elkaar versterken.

Naast het benoemen van de inhoudelijke aspecten die in de opsomming aan bod moeten komen, bieden de richtlijnen ook een syntactische structuur. Dit helpt om een opsomming te formuleren die de leeruitkomsten duidelijk weergeeft (zie tabel 3).

Kader 2. **Definities van de belangrijkste concepten**

Breedte/toepassingsgebied van de kennis Dit begrip verwijst naar het verduidelijken van het toepassingsgebied van de kennis die met de kwalificatie wordt verworven. Dit houdt in dat de grenzen en beperkingen van de leeruitkomsten worden aangegeven. Het betekent ook dat wordt beschreven welke soorten kennis zijn verworven en welke vaardigheden en competenties de houder van de kwalificatie beheerst. De leerdomeinen (ook wel de horizontale dimensie van kwalificatiekaders genoemd), zoals beschreven in de EQF/NQF-niveaudecriptoren, vormen een

startpunt om na te denken over de breedte/ het toepassingsgebied van de verworven kennis (zie bijlage IV).

Voorbeeld: De houder van de kwalificatie kan educatieve beleidsinitiatieven in EU-landen vergelijken en evalueren om te komen tot evidence-based besluitvorming.

Voorbeeld: De houder van de kwalificatie kan de meest innovatieve restauratietechniek selecteren en toepassen om historische structuren te behouden en beschermen.

Voorbeeld: De houder van de kwalificatie kan houten constructies installeren en repareren voor verschillende residentiële en industriële gebouwen.

Opmerking:

Door zorgvuldig te kiezen welke werkwoorden worden gebruikt (“vergelijken en evalueren”, “selecteren en toepassen”, “installeren en repareren”) en welk voorwerp centraal staat (“educatieve beleidsinitiatieven”, “innovatieve restauratietechniek”, “houten constructies”) en door het toevoegen van informatie over de context (“om te komen tot evidence-based besluitvorming”, “om historische structuren te behouden en beschermen”, “voor verschillende residentiële en industriële gebouwen”) wordt duidelijk welke kennis, vaardigheden en competenties verworven door de houder van de kwalificatie – de breedte/ toepassingsgebied van het leren – zichtbaar worden.

Diepte/complexiteit van de kennis

Dit verwijst naar de mate van complexiteit en verfijning van de verworven kennis en vaardigheden. Binnen eenzelfde leerdomein (bijvoorbeeld theoretische kennis of praktische vaardigheden) kunnen verschillende niveaus van expertise en bekwaamheid worden bereikt. De EQF/NQF-niveaudecriptoren voor elk niveau (ook wel de verticale dimensie van kwalificatiekaders genoemd) helpen bij het definiëren van deze diepte en complexiteit.

Voorbeeld: De houder van de kwalificatie kan zelfstandig de meest geschikte onderzoeksinstrumenten selecteren en toepassen voor het verzamelen van empirisch bewijsmateriaal op het gebied van mariene biologie.

Voorbeeld: De houder van de kwalificatie kan onder toezicht empirisch bewijsmateriaal verzamelen dat bijdraagt aan lopende studies op het gebied van mariene biologie.

Opmerking:

Door zorgvuldig te kiezen welke werkwoorden worden gebruikt (“selecteren en toepassen”, “verzamelen”), welk voorwerp centraal staat (“onderzoeksinstrumenten”, “empirisch bewijsmateriaal”) specificaties te gebruiken “zelfstandig” en door informatie van de context toe te voegen (“voor het verzamelen van bewijsmateriaal” of “dat bijdraagt aan studies op het gebied van mariene biologie”) kan het niveau van complexiteit van de verworven kennis worden weergegeven.

Informatie over de context:

Bij het formuleren van leeruitkomsten in de vorm van een opsomming is contextuele informatie essentieel om de leeruitkomsten nauwkeurig te beschrijven. Naast de werkwoorden en voorwerpen in de basiszin is aanvullende context nodig om details te geven over situaties, methoden en voorwaarden. Werkwoorden en voorwerpen alleen zijn niet voldoende om de breedte en diepte van de leeruitkomsten volledig weer te geven. Om dit proces te ondersteunen, bieden deze richtlijnen ook aanbevelingen voor de syntactische structuur van zinnen waarin leeruitkomsten

worden beschreven (zie tabel 3). Tegelijkertijd helpt contextuele informatie om de rol en positie van de kwalificatie in relatie tot de arbeidsmarkt, onderwijs en opleiding, en de samenleving in het algemeen te verduidelijken. Dit aspect komt ook naar voren in de omschrijving van de algemene doelstellingen en richting van de kwalificatie (B.1). Eerdere voorbeelden in dit document (deel B.1 en andere secties) illustreren hoe context kan worden verwerkt in de formulering van leeruitkomsten.

Sturende vragen

De volgende vragen helpen bij de reflectie op belangrijke aspecten die een rol spelen bij het formuleren van een opsomming van leeruitkomsten (B2). Het is niet de bedoeling om elke vraag letterlijk te beantwoorden, maar eerder om richting te geven aan het denkproces.

(a) Welke kennis wordt verwacht van de houder van de kwalificatie, en op welk niveau?

- Gaat het om algemene basiskennis?
- Is technische of specialistische kennis vereist?

(b) Welke vaardigheden moet de houder van de kwalificatie beheersen, en op welk niveau?

- Zijn er praktische vaardigheden nodig?
- Zijn analytische vaardigheden van belang?
- Gaat het om basisvaardigheden of een gevorderd niveau?

(c) Welke bredere, relevante en transversale vaardigheden en competenties zijn van belang?

- Zelfmanagementvaardigheden en competenties, zoals tijdmanagement of leren leren?
- Communicatieve vaardigheden en competenties, zoals mondeling en schriftelijk presenteren?
- Sociale vaardigheden en competenties, zoals samenwerken en anderen aansturen?
- Andere vaardigheden en competenties die specifiek relevant zijn voor de kwalificatie en het vakgebied?

(d) Wat wordt er verwacht op het gebied van zelfstandigheid en verantwoordelijkheid?

Aanbevelingen

- a) Geef prioriteit aan de essentiële leeruitkomsten die de algemene richting, inhoud en complexiteit van de kwalificatie weergeven.
- b) De houder van de kwalificatie moet altijd centraal staan in de beschrijving.

- c) Een zorgvuldige keuze van actieve werkwoorden, voorwerpen en contextuele informatie (B.2.3) is belangrijk om zowel de breedte (B.2.1) als de diepte (B.2.2) van de leeruitkomsten goed weer te geven.
- d) De zinsopbouw helpt bij het verduidelijken van de inhoud. Het is aanbevolen om (waar mogelijk) de volgende structuur aan te houden: onderwerp – actief werkwoord – voorwerp – context¹¹;
- e) Kies werkwoorden en voorwerpen zorgvuldig voor elke zin. Zorg ervoor dat ze bijdragen aan het begrip van de breedte/het toepassingsgebied (B.2.1), diepte/complexiteit (B.2.2) van leren en de context (B.2.3) Zie bijlage II. Voorbeelden van werkwoorden die de breedte/het toepassingsgebied (B.2.1) van de verworven kennis suggereren:
 - (i) het werkwoord “installeren” kan het verwerven van praktische vaardigheden impliceren, terwijl het werkwoord “onderzoeken” analytische vaardigheden kan impliceren;
 - (ii) Let op dat praktische of analytische vaardigheden hetzelfde niveau van complexiteit kunnen hebben, en in dit geval dient de betekenis van de werkwoorden om een indicatie te geven over de breedte/het toepassingsgebied van de verworven kennis. De twee werkwoorden kunnen ook deel uitmaken van dezelfde kwalificatie;

Tabel 4. **Opbouw van de zinnen (opsommingen) die de leeruitkomsten weergeven**

Onderwerp	Actief werkwoord	Voorwerp van het werkwoord	Context
	Bijwoorden en bijvoeglijke naamwoorden kunnen worden toegevoegd als dat relevant is, maar wees voorzichtig in het gebruik ervan		
De houder van de kwalificatie...	kan een schriftelijke presentatie geven	van de resultaten van de risicoanalyse	wat anderen in staat stelt het proces te volgen en de resultaten te repliceren.
Hij/zij...	kan een onderscheid maken tussen	de milieueffecten	van koelgassen die in koelsystemen worden gebruikt.
De houder van de kwalificatie...	kan activiteiten coördineren	van uitvoerend personeel	op bouwplaatsen met een beperkte complexiteit.

¹¹ Hoewel de categorie “context” in tabel 4 geen “grammaticale categorie” is (zoals werkwoorden of zelfstandige naamwoorden), raden de richtlijnen, samen met het “Handbook on learning results” van Cedefop aan om de context te beschouwen als een onderdeel van de zinsopbouw, als een manier om ervoor te zorgen dat informatie over dit aspect wordt meegenomen.

Hij/zij...	kan uitvoering geven aan	geavanceerde financiële prognoses	door gebruik te maken van hulpmiddelen voor bedrijfsplanning en ter ondersteuning van de financiële en zakelijke planning.
------------	--------------------------	-----------------------------------	--

Bron: Projectgroep EQF-Europass over korte beschrijvingen van leeruitkomsten van kwalificaties en aanpassingen door Cedefop (2022), "Defining, writing and applying learning outcomes: a European handbook — second edition", Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese Unie.

Voorbeelden van verschillende voorwerpen die de breedte/het toepassingsgebied (B.2.1) van de verworven kennis suggereren:

- (i) "Hij/zij kan beleidsinitiatieven vergelijken..." is iets anders dan "Hij/zij kan begrotingsinkomsten vergelijken..." of "Hij/zij kan bouwtechnieken vergelijken...";
- (ii) Let op dat deze leeruitkomsten van hetzelfde complexiteitsniveau kunnen zijn;

Voorbeelden van werkwoorden die de diepte/complexiteit (B.2.2) van verworven kennis suggereren:

- (i) werkwoorden als "evalueren en verbeteren", "aansturen", "analyseren en optimaliseren" kunnen een hogere complexiteit aantonen in vergelijking met werkwoorden als "ondersteunen", "herhalen", "uitvoeren" of "controleren";

Voorbeelden van verschillende voorwerpen met dezelfde werkwoorden, die het begrip van de diepte/complexiteit (B.2.2) van de verworven kennis beïnvloeden; dit toont aan hoe belangrijk het is om het voorwerp van de zin en van de verworven kennis zorgvuldig te selecteren:

- (i) "Hij/zij kan feedback van klanten analyseren die is verzameld met gestructureerde en vooraf gedefinieerde online-enquêtes" is iets anders dan "hij/zij kan genetische sequenties analyseren om medische behandelingen op maat te ontwikkelen"; "Hij/zij kan eenvoudige samenvattingen opstellen" is iets anders dan "hij/zij kan een uitgebreid onderzoeksvoorstel opstellen";

Voorbeelden van werkwoorden die informatie geven over de context (B.2.3) met betrekking tot de toepassing van de verworven kennis en/of wat de houder kan doen met de verkregen kwalificaties:

- (i) het gebruik van werkwoorden als "monteren", "vervaardigen" en "bouwen" kan erop duiden dat de kwalificatie vooral voorbereidt op beroepen waarbij gebruik wordt gemaakt van praktische vaardigheden;

- (ii) het gebruik van werkwoorden als “analyseren”, “beschrijven” en “ontwerpen” kan erop wijzen dat de kwalificatie voornamelijk (of ook) voorbereidt op banen waarin analytische vaardigheden centraal staan of op vervolgonderwijs;

Voorbeelden van voorwerpen die informatie geven over de context met betrekking tot de toepassing van de verworven kennis en wat de houder met de kwalificatie kan doen:

- (i) “de houder kan juridische procedures analyseren” kan suggereren dat de leeruitkomsten relevant zijn in een juridische omgeving;
- (ii) “de houder kan een laboratoriumexperiment uitvoeren” kan suggereren dat de leeruitkomsten relevant zijn in een laboratoriumomgeving;
- (c) Neem informatie op over de context (bv. over omstandigheden, situaties, methoden, doel) om de breedte/het toepassingsgebied (B.2.1) en de diepte/complexiteit (B.2.2) van de verworven kennis duidelijker te maken en aan te geven waar de verworven leeruitkomsten kunnen worden toegepast.

Voorbeelden:

- (i) “Hij/zij kan juridische procedures analyseren om de juridische implicaties te beoordelen en weloverwogen aanbevelingen te doen aan cliënten”;
- (ii) “Hij/zij kan juridische procedures analyseren en rechtstheorieën onderzoeken om bij te dragen aan de publicatie van wetenschappelijke artikelen”;
- (iii) “Hij/zij kan laboratoriumexperimenten uitvoeren om fundamentele chemische reacties en beginselen aan jonge leerlingen te demonstreren”;
- (iv) “Hij/zij kan laboratoriumexperimenten uitvoeren om de effectiviteit van farmaceutische medicijnen te beoordelen”;
- (v) “Hij/zij kan als onafhankelijke gebruiker in het Engels communiceren bij toeristische informatiepunten en in hotelaccommodaties”;
- (vi) “Hij/zij kan geautomatiseerde systemen en software gebruiken voor eenvoudige grafische twee-/driedimensionale presentaties”;
- (vii) “Hij/zij kan bouwwerken en onderdelen daarvan versterken volgens de nationale richtlijnen voor afdekken, verankeren en voegen”;
- (d) Als je specificerende bijwoorden en bijvoeglijke naamwoorden opneemt, zorg er dan voor dat deze bijdragen aan een grotere nauwkeurigheid en vermijd daarom vage/algemene bijvoeglijke naamwoorden. Zie bijlage IV.

- Voorbeelden van bijvoeglijke naamwoorden die de diepte/complexiteit van de verworven kennis kunnen verduidelijken:
- (i) “De houder kan eenvoudige computerprogramma’s ontwikkelen voor gegevensverwerking en visualisatie”;
 - (ii) “De houder kan zelfstandig materialen en gereedschappen identificeren voor het waterdicht maken van daken”;
 - (iii) “De houder kan onder toezicht routinematige handelingen uitvoeren, inclusief chirurgische ingrepen”;
- (e) Presenteer kennis en vaardigheden, inclusief transversale vaardigheden indien relevant, op een onderling verbonden en geïntegreerde manier.
- (i) Vermijd: het opsplitsen van kennis en vaardigheden in aparte lijsten of opsommingen voor breedte of diepte afzonderlijk;
 - (ii) Denk na over de vraag of kennis en vaardigheden samen kunnen worden weergegeven, of dat hun verband kan worden verondersteld/geïmpliceerd; Voorbeelden:
 - “Hij/zij kan een elektrische installatie voltooien volgens de geldende voorschriften op het gebied van veiligheid en gezondheid”;
 - “Hij/zij kan algoritmen ontwerpen en implementeren om de trends op de financiële markten te analyseren”;
 - “Hij/zij kan schoonheidsbehandelingen uitvoeren en cliënten adviseren over het zelf verzorgen van de huid en het gebruik van producten”;
- (f) Denk na over de doelstellingen en richting van de kwalificatie, en probeer zo een goede balans te vinden, bijvoorbeeld tussen basiskennis (bv. basiskennis van wiskunde, wetenschappen, talen); gevorderde kennis; gevorderde gespecialiseerde en technische vaardigheden (bv. gerelateerd aan een taak of functie); of transversale vaardigheden en competenties (bv. Probleem oplossen, leren leren en communicatie). De manier waarop beschrijvingen worden geformuleerd geeft inzicht in de vraag of de verworven kennis, vaardigheden en competenties bijvoorbeeld alleen relevant zijn voor één specifiek beroep of specifieke sector, voor meerdere beroepen en sectoren, voor de samenleving als geheel of vooral dienen als springplank voor vervolgonderwijs. Voorbeelden:
- (i) “Hij/zij kan geometrische vormen en figuren benoemen”;
 - (ii) “Hij/zij kan fysieke parameters van elektrische installaties en apparatuur meten en analyseren om fouten te identificeren en maatregelen te initiëren”;

- (iii) “Hij/zij kan, rechtstreeks telefonisch of schriftelijk, professioneel communiceren met collega’s, klanten en bezoekers”;
 - (iv) “Hij/zij kan de basisprincipes van technische economie en milieubeschermingsoverwegingen integreren bij het plannen van bouwwerken”;
 - (v) “Hij/zij kan zelfstandig de belangrijkste parameterwaarden voor de verwerking en het gebruik van het spuitgietproces identificeren”;
 - (vi) “Hij/zij kan verschillende snijbloemen, groen en potplanten selecteren, voorbereiden en gebruiken voor het maken van bloemstukken en groendecoraties”;
 - (vii) “Hij/zij kan territoriale projecten voor lokale democratie en bestuur ontwikkelen, schrijven en evalueren”;
 - (viii) “Hij/zij kan boeiende artistieke activiteiten organiseren die zijn afgestemd op de behoeften van kinderen, ook in een ziekenhuisomgeving”;
- (g) Geef aan welk niveau van zelfstandigheid en verantwoordelijkheid wordt verwacht in de eigen werkzaamheden of bij het toezicht houden op anderen.
- Voorbeelden:
- (i) “Hij/zij kan alleen of in samenwerking met collega’s en teams zelfstandig onderwijsprocessen en projecten ontwerpen, coördineren en leiden”;
 - (ii) “Hij/zij kan technische instructies geven aan werknemers en onderaannemers, waarbij hij/zij de uitvoering van de bouwwerkzaamheden controleert op kwaliteit en conformiteit met de regelgeving”;
 - (iii) “Hij/zij kan de werk- en bedrijfsprocessen plannen en monitoren”;
 - (iv) “Hij/zij kan de projectleider assisteren bij de uitvoering”;
 - (v) “Hij/zij kan zelfstandig uitvoeringsplannen voor bouwwerken ontwikkelen en deze indien nodig aanpassen tijdens de realisatie van het bouwproject”;
 - (vi) “Hij/zij kan zelfstandig de afmetingen van bouwelementen bepalen, maar deze niet tot een geheel (gebouw) samenvoegen, en is dus nog niet in staat volledige gebouwen te integreren”;
 - (vii) “Hij/zij kan zelfstandig en creatief specifieke eenvoudige taken op het gebied van de civiele techniek uitvoeren en complexere taken binnen een groep uitvoeren”;
- (h) Selecteer actieve werkwoorden zorgvuldig en vermijd vage werkwoorden. Zie bijlage II.

- (i) Gebruik de actieve vorm in plaats van de passieve vorm en bouw de zinnen op rond het werkwoord. Voorbeelden:
 - (i) Vermijd: “De gezondheid van de spieren van de patiënt kan worden beoordeeld”;
 - (ii) Gebruik in plaats daarvan: “De houder van de kwalificatie kan de gezondheid van de spieren van de patiënt beoordelen om gepersonaliseerde behandelingen te bieden om pijn te verlichten en de mobiliteit te verbeteren”;
- (j) Vermijd het gebruik van werkwoorden als zelfstandige naamwoorden:
 - (i) Vermijd: “Meewerken aan het ontwerp en creëren van modellen”;
 - (ii) Gebruik in plaats daarvan: “Hij/zij werkt mee aan het ontwerp...”;
 - (iii) Vermijd: “Hij/zij heeft blijk gegeven van competentie in het bouwen, installeren, onderhouden en renoveren van houten constructies voor verschillende soorten gebouwen”;
 - (iv) Gebruik in plaats daarvan: “Hij/zij kan houten constructies bouwen, plaatsen, onderhouden en renoveren”;
- (k) Vermijd herhalingen en complexe zinsstructuren;
- (l) Geef uitdrukking aan de diepte en complexiteit van de verworven kennis, in lijn met de EQF/NQF-descriptoren, maar zorg ervoor dat u specifieke en gedetailleerde leeruitkomsten definieert die passen bij de specifieke kwalificatie¹².

Aanvullende overwegingen en tips

- (a) In elke zin kunnen meerdere werkwoorden worden gecombineerd, maar zij moeten bij voorkeur verwijzen naar hetzelfde voorwerp/zelfstandig naamwoord en een logische volgorde van toenemende complexiteit weergeven (anders vergroot dit de dubbelzinnigheid en complexiteit). Zie bijlage II.
 - (i) Voorbeeld van een combinatie van werkwoorden die een toenemende complexiteit weergeven:
 - “Hij/zij kan logistieke concepten en faciliteiten op bouwplaatsen, inclusief werkplatforms en veiligheidssteigers, plannen, coördineren en monitoren”;
 - (ii) Vermijd: “Hij/zij kan de bekisting, het versterken en gieten van nieuwe constructies en het onderhoud van bouwmaterialen plannen en de

¹² NQF-descriptoren blijven doorgaans van een algemeen niveau, omdat ze een breed scala van kwalificaties bestrijken. Leeruitkomsten voor het beschrijven van individuele kwalificaties moeten gedetailleerder en specifiek zijn, terwijl de samenhang met NQF/EQF-niveauescriptoren behouden blijft.

- kosten, het tijdsverbruik en de gevolgen voor het milieu van de werkzaamheden inschatten”;
- (iii) Gebruik in plaats daarvan: “De houder van de kwalificatie kan bekistingen plannen, nieuwe constructies wapenen en gieten, en bouwmaterialen onderhouden.
 - (iv) Hij/zij kan de kosten, het tijdsverbruik en de gevolgen voor het milieu van de werkzaamheden inschatten”;
- (b) Hoewel het EQF/NQF-niveau van een kwalificatie een “algemeen of gemiddeld niveau” van die kwalificatie aangeeft (het “zwaartepunt” ervan), waarbij rekening wordt gehouden met alle elementen, kan het niveau van complexiteit van specifieke afzonderlijke leeruitkomsten in een opsomming lager/hoger zijn dan dit gemiddelde. Hoewel er enkele differentiaties worden verwacht, mogen deze niet te ruim zijn, omdat dit vragen zou oproepen over de algehele consistentie van de kwalificatie;
 - (c) Het is essentieel om je bewust te zijn van het verschil tussen wat direct en ondubbelzinnig kan worden waargenomen (het vermogen van een metselaar om stenen op stenen te plaatsen) en wat complexer is om waar te nemen (het vermogen van een metselaar om te plannen en samen te werken met andere disciplines op de bouwplaats). Vaardigheden die moeilijk waar te nemen zijn, zijn ook essentieel en moeten systematisch worden behandeld en geïdentificeerd;
 - (d) Werkwoorden die naar waarneembare en meetbare acties verwijzen, helpen de vaagheid van beschrijvingen te verminderen;
 - (e) Leeruitkomsten die niet direct en gemakkelijk kunnen worden waargenomen of gemeten, moeten worden beschreven door zorgvuldige aanduiding van het voorwerp en de context;
 - (f) Rekening houdend met de beperkingen in de lengte van de beschrijving, zoals voorgesteld in deze richtlijnen, kunnen belanghebbenden beslissen of en hoe zij onderscheid maken tussen verplichte leeruitkomsten en de resultaten van aanvullende leeruitkomsten.

Acroniemen

Cedefop	Europees Centrum voor de ontwikkeling van de beroepsopleiding
ELM	Europees leermodel
EQF	Europees kwalificatiekader
ETF	Europese Stichting voor opleiding
NQF	Nationaal kwalificatiekader
QDR	Register van kwalificatiedatasets
VET	Beroepsonderwijs en -opleiding

Bijlagen

Bijlage I. Voorbeelden van korte, op leeruitkomsten gebaseerde beschrijvingen van kwalificaties

De volgende voorbeelden met een korte beschrijving zijn bedoeld om een praktische toepassing van de richtlijnen te bieden en om duidelijk te maken hoe de richtlijnen kunnen worden toegepast. Zij zijn gebaseerd op bestaande nationale beschrijvingen die zijn ontwikkeld met behulp van de richtlijnen binnen de context van de projectgroep en hebben collectieve aanpassingen en herzieningen ondergaan door leden van de projectgroep, om ze beter af te stemmen op de aanbevelingen in de richtlijnen.

Kwalificatie: klinisch psycholoog

De klinisch psycholoog (EQF/NQF 7) ontwikkelt de theorieën, methoden en technieken van de wetenschappelijke klinische psychologie en past deze toe bij de gezondheidsbevordering, screening, psychologische diagnostiek en evaluatie van gezondheidsproblemen, evenals bij preventie, begeleiding en behandeling van personen met een zorg- of ondersteuningsbehoefte. Op deze wijze ondersteunt hij/zij zorggebruikers vanaf het begin, door zowel te werken aan hun ontwikkeling als door het optimaliseren van hun functionele onafhankelijkheid en welzijn. De klinisch psycholoog moet in bezit zijn van een visum, zoals bepaald in de Wet op de beroepen in de geestelijke gezondheidszorg, om het beroep te mogen uitoefenen.

De klinisch psycholoog kan:

- (a) een psychologische evaluatie opstellen;
- (b) interventies toepassen om het lijden te verlichten en de gezondheid en het welzijn van individuen, groepen en organisaties te bevorderen;
- (c) onderzoek en bevindingen genereren die bijdragen aan de professionele kennis en/of de efficiëntie van diverse professionele activiteiten evalueren;
- (d) onderzoek en klinische deskundigheid integreren in afstemming met zorggebruikers en hun context;
- (e) wetenschappelijke inzichten en methoden toepassen;
- (f) handelen volgens de ethische code;
- (g) een professionele werkrelatie ontwikkelen en onderhouden met de zorggebruiker;
- (h) het beroep op een professionele en maatschappelijk verantwoorde wijze uitoefenen;
- (i) de eigen deskundigheid ontwikkelen en onderhouden;
- (j) reflecteren op het eigen handelen, een zelfevaluatie uitvoeren en zorgdragen voor zelfzorg;
- (k) samenwerken met beoefenaars van meerdere disciplines.

Kwalificatie: assistent informatietechnologie

De houder van de kwalificatie (EQF/NQF 4) kan de goede werking van IT-systemen garanderen. Hij/zij kan deze ontwikkelen, aanpassen en/of onderhouden en de gebruikers ondersteunen. Hij/zij beschikt over praktische kennis op het gebied van informatica, elektrotechniek en productietechniek.

Hij/zij werkt zelfstandig en/of in teamverband bij bedrijven die producten en diensten op het gebied van informatie- en communicatietechnologie ontwikkelen en aanbieden of bij overheden en instellingen.

Dit is een initiële beroepsopleiding (beroepsopleidende leerweg). Facultatief kan de toelatingskwalificatie voor het hoger onderwijs worden behaald.

De houder van de kwalificatie kan:

- (a) operationele processen, workflows en randvoorwaarden met betrekking tot het gebruik van IT-systemen analyseren, beoordelen en optimaliseren;
- (b) werkprocessen ontwerpen met behulp van technische en organisatorische hulpmiddelen;
- (c) applicatiesoftware voor operationele processen ontwikkelen en aanpassen;
- (d) IT-systemen analyseren, plannen, bouwen, in bedrijf stellen en tot een netwerk verbinden;
- (e) IT-systemen analyseren, bouwen en met elkaar verbinden, en automatiseringssystemen programmeren en in bedrijf stellen;
- (f) databases plannen, creëren en onderhouden met behulp van passende programmeertalen en softwareontwikkelingstools;
- (g) de energievoorziening voor IT-systemen veiligstellen en het energieverbruik optimaliseren;
- (h) sectorale en wettelijke normen en voorschriften naleven en technische regels en voorschriften toepassen;
- (i) de regels ten aanzien van gegevensbeveiliging, gegevensbescherming en auteursrechten in acht nemen;
- (j) op verantwoorde wijze zijn/haar werkomgeving en processen vormgeven en hierop reflecteren;
- (k) normen en richtlijnen toepassen om de proces- en productkwaliteit te waarborgen;
- (l) samenwerken en communiceren in teams;
- (m) klantvereisten analyseren en klanten adviseren, ook in het Engels;
- (n) informatie en documenten in het Engels met betrekking tot de activiteit verkrijgen, voorbereiden en presenteren.

Kwalificatie: betonwerker

De betonwerker (EQF/NQF 4) kan bekistingen plannen, nieuwe bouwwerken en bouwconstructies versterken en storten, en bestaande gebouwen onderhouden. De houder van de kwalificatie kan woningen, commerciële gebouwen, ziekenhuizen, scholen en dammen bouwen. De kwalificatie kan worden verkregen op basis van een vierjarige duale opleiding, die werken in een leerbedrijf en onderwijs combineert. De competentie kan verder worden uitgebreid met tertiair beroepsonderwijs tot EQF-niveau 5.

De houder van de kwalificatie kan:

- (a) zelfstandig werken op basis van bouwinformatiemodellen, tekeningen, beschrijvingen en prefab-oplossingen;
- (b) de kosten, het tijdsverbruik en de gevolgen voor het milieu van de werkzaamheden inschatten;
- (c) bekistingsconstructies en bouwdelen realiseren met traditionele en systeembekisting;
- (d) constructies en bouwdelen versterken op basis van beschrijvingen voor afdekken, verankeren en voegen;
- (e) verantwoording afleggen over werkprocessen waarbij prefab- en traditionele methoden worden toegepast;
- (f) verschillende bouwdelen en vloeren gieten en de gevolgen van de verschillende gietdrukken inschatten;
- (g) afval sorteren en afvoeren volgens de geldende regelgeving, materialen hergebruiken en nadenken over de gevolgen van een verkeerde behandeling van materialen;
- (h) kwaliteitsborgingssystemen verantwoorden en gebruiken, werkzaamheden uitvoeren in lijn met de huidige vereisten op het gebied van gezondheid, milieu en veiligheid, en nadenken over de gevolgen van het niet naleven van de vereisten;
- (i) risico's beoordelen in overeenstemming met de huidige regelgeving en de veiligheid van de werkzaamheden analyseren;
- (j) werken volgens de regels en afspraken ten aanzien van de arbeidsomstandigheden die binnen de sector van toepassing zijn en de plichten en rechten van de werkgever en de werknemer toelichten;
- (k) reflecteren op de eisen en verwachtingen die worden gesteld aan een gelijkwaardige en inclusieve professionele gemeenschap.

Bijlage II. Actieve werkwoorden

Dubbelzinnige en precieze werkwoorden: Handboek leeruitkomsten van Cedefop¹³

Dubbelzinnig		Nauwkeurig	
kennen begrijpen genieten bepalen waarderen	het belang inzien van vertrouwd raken met geloven zich bewust zijn van bevatten	onderscheid maken tussen onderscheiden monteren aanpassen identificeren oplossen	schrijven opsommen vervaardigen contrasteren vergelijken inventariseren

Actiewerkwoorden ontleend aan nationale kwalificaties en ander materiaal, verstrekt en geanalyseerd in de context van de projectgroep EQF-Europass voor korte beschrijvingen van leeruitkomsten¹⁴

Algemene actieve werkwoorden					
gebruiken	presteren	voltooien	definiëren	nemen	voldoen aan
werken	stellen	overwegen	toestaan	handelen	overnemen
uitvoeren	houden	noteren	brengen	doen	verwerken
maken	doorgaan	plaatsen	bepalen	rekening houden met	
geven	vullen	handelen	bezitten	tonen	

Nauwkeurige actieve werkwoorden					
toepassen	accepteren	vervaardigen	initiëren	vormgeven	corrigeren
controleren	leiden	afhandelen	organiseren	handhaven	inschatten
identificeren	configureren	eliminieren	verkrijgen	dienen	leren
voorbereiden	aanpassen	raadplegen	zelfevaluere n	berekenen	verenigen
demonstreren	optimalisere n	concluderen	reproducere n	vervangen	leveren
ontwikkelen	verzamelen	vinden	begeleiden	samenvatten	observeren
analyseren	herbouwen	initiëren	verwijderen	vaststellen	afhandelen
produceren	voldoen aan	tellen	vergezellen	ondersteunen	testen
communicere n	toezicht houden op	verdelen	realiseren	intervenieren	repareren

¹³ Cedefop (2022), *Defining, writing and applying learning outcomes: a European handbook – second edition*, Bureau voor publicaties van de Europese Unie.

¹⁴ De lijsten bevatten voorbeelden van werkwoorden die worden gebruikt in NQF-niveauescriptoren, evenals de lijst met actiewerkwoorden die zijn verstrekt als onderdeel van *de richtlijnen voor het ontwerpen van nationale curricula in Noorwegen*, goedgekeurd door het ministerie van Onderwijs en Onderzoek en het Sami-parlement op 26 juni 2018, en herzien op 10 oktober 2018 in Oslo.

Nauwkeurige actieve werkwoorden					
deelnemen aan	fabriceren	aansturen	reageren	demonteren	rapporteren
verwerken	ontmoeten	herhalen	herstellen	samenwerken	verkopen
plannen	ontvangen	begeleiden	anticiperen	retourneren	opzoeken
implementeren	herkennen	blootstellen	plaatsen	verzekeren	besturen
installeren	formuleren	programmieren	gebruiken	overbrengen	standaardiseren
respecteren	voltooien	uitleggen	beperken	uitweiden	structureren
integreren	updaten	opstellen	afbakenen	rechtvaardigen	invoegen
onderhouden	documenteren	promoten	assisteren	onderhandelen	vervullen
beschrijven	verspreiden	reflecteren	verfijnen	visualiseren	beoordelen
monitoren	meten	beoordelen	ontwerpen	vergelijken	opzetten
beheren	lezen	voorstellen	samenstellen	beslissen	verbinden
selecteren	monteren	samenwerken	kalibreren	delegeren	schetsen
presenteren	adviseren	reageren	extraheren	opvolgen	verbeteren
volgen	bouwen	aanpassen	schrijven	onderzoeken	delen
presenteren	opslaan	beheersen	rehabiliteren	detecteren	combineren
waarborgen	coördineren	informer	zorg dragen voor	verkopen	specificeren
voorkomen	opdracht geven tot	oplossen	verkrijgen	ontmantelen	uitwisselen
creëren	evalueren	verkennen	beheren	bijeenvoegen	vermelden
verwerken	organiseren	tekenen	bijeenvoegen	wijzigen	verifiëren
plaatsen	kiezen	aannemen	deelnemen	renoveren	consolideren
bieden	omvatten	ondernemen	interpreteren	toewijzen	leveren
inventariseren	valideren	goedkeuren	relateren	transformeren	uitvoeren
betrekken	mobiliseren	reorganiseren	beschermen	oordelen	conceptualiseren
leiden	zoeken	instrueren	introduc	bereiken	bekritis
toezien op	reviseren	draaien	onderzoeken	diagnosticeren	herstellen
experimenteren	valideren				

Voorbeelden van combinaties van actieve werkwoorden die een toenemende complexiteit weergeven	
ontwerpen en implementeren	opslaan en onderhouden
implementeren en documenteren	beheren en verwerken
waarborgen en documenteren	identificeren en initiëren

Voorbeelden van combinaties van actieve werkwoorden die een toenemende complexiteit weergeven	
installeren en configureren	identificeren en voorkomen
installeren en controleren	identificeren en monitoren
monteren en installeren	identificeren en voorstellen
organiseren en controleren	inpakken en leveren
vervaardigen en controleren	monteren en inbouwen
controleren en voldoen aan	voorbereiden, identificeren en uitleggen
plannen en organiseren	plannen, voorbereiden en implementeren
plannen en schetsen	coördineren, voorbereiden en opvolgen
plannen en implementeren	monitoren, plannen en rapporteren
meten en analyseren	ontwikkelen, creëren en ondersteunen
analyseren en beheren	ontwikkelen, schrijven en evalueren
analyseren en vergelijken	implementeren, integreren en controleren
interpreteren en toepassen	analyseren, herstellen en onderhouden
informer en adviseren	opzoeken, analyseren en beoordelen
adviseren en begeleiden	demonstreren, integreren en toepassen
samenwerken en communiceren	identificeren, selecteren en analyseren
communiceren en onderhandelen	analyseren, evalueren en verbeteren
voorbereiden en afronden	leiden, toezicht houden en reageren
voorbereiden en samenstellen	coördineren, aansturen en aanpassen
ondernemen en organiseren	bouwen, installeren, herbouwen, onderhouden en renoveren
produceren en presenteren	plaatsen, monteren, demonteren en verwijderen
ontwikkelen en aanpassen	

Bijlage III. speciërende bijvoeglijke naamwoorden en bijwoorden

Voorbeelden van speciërende woorden ontleend aan de niveaudecriptoren van nationale kwalificatiekaders van landen die verwijzen naar het EQF¹⁵

Voorbeelden van algemene speciërende woorden		
bepaalde	cruciaal/cruciale	passend(e)
relevant(e)	zekere	geschikt(e)
zeer	breed	succesvol(le)
verschillende	juist(e)	gewoonlijk
goed	effectief/effectieve	belangrijk(e)
vereist(e)	algemeen	

Voorbeelden van bijwoorden of bijvoeglijke naamwoorden die kunnen helpen bij het overbrengen van niveaus van complexiteit		
basis	gevorderd	compleet/afgerond
bekend	gemiddeld	complex/gecompliceerd
eenvoudig	zelfstandig	innovatief
herhalend	creatief	management
gestructureerd	onafhankelijk	origineel
gedefinieerd	gespecialiseerd/specialistisch	substantieel
routine(matig)	nieuw	verantwoordelijk
elementair	kritiek	strategisch
toegewezen	uitgebreid	onvoorzien
geïntegreerd	niet-routine(matig)	conceptueel
niet-gespecialiseerd	onvoorspelbaar	voorspelbaar
beperkt	grondig	deels
dagelijks	vooraf gedefinieerd/bepaald	verfijnd/ontwikkeld

¹⁵ De NQF-niveaudecriptoren, gepubliceerd in het Engels, zijn te vinden in: Cedefop (2018), "Analysis and overview of NQF level descriptors in European countries", Bureau voor publicaties van de Europese Unie. Voor landen die na 2016 bijgewerkte referentieverslagen hebben verstrekt, is het bijgewerkte referentieverslag gebruikt.

Bijlage IV. Europees kwalificatiekader: niveaudescriptoren¹⁶

	Kennis	Vaardigheden	Verantwoordelijkheid en zelfstandigheid	
	In het kader van het EQF wordt kennis als theoretische kennis en/of feitenkennis beschreven.	In het kader van het EQF worden vaardigheden als cognitief (logisch, intuïtief en creatief denken) en praktisch (handigheid en de toepassing van methoden, materialen, hulpmiddelen en instrumenten) beschreven.	In het kader van het EQF wordt verantwoordelijkheid en zelfstandigheid beschreven als het vermogen van de lerende om kennis en vaardigheden zelfstandig en op verantwoordelijke wijze toe te passen.	
Niveau 1	Algemene basiskennis	Vereiste basisvaardigheden om eenvoudige taken uit te voeren	Werken of studeren onder rechtstreeks toezicht in een gestructureerde context	Niveau 1
Niveau 2	Basiskennis van feiten van een werk- of studiegebied	Vereiste cognitieve en praktische basisvaardigheden om relevante informatie te gebruiken om taken uit te voeren en routineproblemen met behulp van eenvoudige regels en hulpmiddelen op te lossen	Werken of studeren onder toezicht met enige zelfstandigheid	Niveau 2
Niveau 3	Kennis van feiten, beginselen, processen en algemene begrippen van een werk- of studiegebied	Een waaier van vereiste cognitieve en praktische vaardigheden om taken uit te voeren en problemen op te lossen door de keuze en toepassing van basismethoden, hulpmiddelen, materialen en informatie	Verantwoordelijkheid op zich nemen voor de voltooiing van taken op werk- of studiegebied; bij de oplossing van problemen het eigen gedrag aanpassen aan de omstandigheden	Niveau 3
Niveau 4	Feitenkennis en theoretische kennis in brede	Een waaier van vereiste cognitieve en praktische	Zichzelf managen binnen de richtlijnen van werk- of studiecontexten die	Niveau 4

¹⁶ Elk van de acht niveaus wordt gedefinieerd door een set descriptoren die de leeruitkomsten aangeven die in alle kwalificatiesystemen relevant zijn voor kwalificaties op dat niveau. Onder “leeruitkomsten” wordt verstaan: verklaringen met betrekking tot wat een lerende kent, begrijpt en kan doen na de voltooiing van een leerproces, gedefinieerd in termen van kennis, vaardigheden en verantwoordelijkheid en zelfstandigheid. Bron: EQF-aanbeveling van 2017.

	Kennis	Vaardigheden	Verantwoordelijkheid en zelfstandigheid	
	contexten van een werk- of studiegebied	vaardigheden om in een werk- of studiegebied specifieke problemen op te lossen	gewoonlijk voorspelbaar zijn, maar kunnen veranderen Toezicht uitoefenen op routinewerk van anderen en een zekere mate van verantwoordelijkheid op zich nemen voor de evaluatie en verbetering van werk of studieactiviteiten	
Niveau 5	Ruime, gespecialiseerde feiten- en theoretische kennis binnen een werk- of studiegebied en bewustzijn van de grenzen van die kennis	Een brede waaier van vereiste cognitieve en praktische vaardigheden om creatieve oplossingen voor abstracte problemen uit te werken	Management en toezicht uitoefenen in contexten van werk- of studieactiviteiten waarin zich onvoorspelbare veranderingen voordoen; prestaties van zichzelf en anderen kritisch bekijken en verbeteren	Niveau 5
Niveau 6	Gevorderde kennis van een werk- of studiegebied, die een kritisch inzicht in theorieën en beginselen impliceert	Gevorderde vaardigheden, waarbij blijkt wordt gegeven van absoluut vakmanschap en innovatief vermogen om complexe en onvoorspelbare problemen in een gespecialiseerd werk- of studiegebied op te lossen	Managen van complexe technische of beroepsactiviteiten of -projecten; de verantwoordelijkheid op zich nemen om in onvoorspelbare werk- of studiecontexten beslissingen te nemen; de verantwoordelijkheid op zich nemen om de professionele ontwikkeling van personen en groepen te managen	Niveau 6
Niveau 7	Bijzonder gespecialiseerde kennis, die ten dele zeer geavanceerd is op een werk- of studiegebied, als basis voor originele ideeën en/of onderzoek Kritisch bewustzijn van kennisproblemen op een vakgebied en op het raakvlak tussen verschillende vakgebieden	Voor onderzoek en/of innovatie vereiste gespecialiseerde probleemoplossende vaardigheden om nieuwe kennis en procedures te ontwikkelen en kennis uit verschillende vakgebieden te integreren	Managen en transformeren van complexe en onvoorspelbare werk- of studiecontexten die nieuwe strategische benaderingen vereisen; de verantwoordelijkheid op zich nemen om bij te dragen tot professionele kennis en manieren van werken en/of om de strategische prestaties van teams kritisch te bekijken	Niveau 7
Niveau 8	De meest geavanceerde kennis op een	De meest geavanceerde en gespecialiseerde	Blijk geven van een grote mate van autoriteit, innovatie, autonomie,	Niveau 8

Kennis		Vaardigheden	Verantwoordelijkheid en zelfstandigheid	
	werk- of studiegebied en op het raakvlak tussen verschillende vakgebieden	vaardigheden en technieken, met inbegrip van synthese- en evaluatievaardigheden/-technieken, vereist om kritische problemen in onderzoek en/of innovatie op te lossen en bestaande kennis of professionele manieren van werken uit te breiden en opnieuw te definiëren	wetenschappelijke en professionele integriteit en aanhoudende betrokkenheid bij de ontwikkeling van baanbrekende ideeën of processen voor werk- of studiecontexten, met inbegrip van onderzoek	
Het kwalificatiekader van de Europese ruimte voor hoger onderwijs bevat descriptoren voor drie cycli, die in het kader van het Bolognaproces zijn overeengekomen door de ministers voor hoger onderwijs tijdens hun bijeenkomst in Bergen in mei 2005. Elke cyclusdescriptor geeft een algemene beschrijving van typische verwachtingen omtrent resultaten en vermogens aan het einde van die cyclus. De descriptor voor de korte cyclus, ontwikkeld door het “Joint Quality Initiative” als onderdeel van het Bolognaproces (mogelijk binnen de eerste cyclus of daaraan gekoppeld), komt overeen met de leeruitkomsten voor EQF-niveau 5. De descriptor voor de eerste cyclus komt overeen met de leeruitkomsten voor EQF-niveau 6. De descriptor voor de tweede cyclus komt overeen met de leeruitkomsten voor EQF-niveau 7. De descriptor voor de derde cyclus komt overeen met de leeruitkomsten voor EQF-niveau 8.				

Bron: [EQF-aanbeveling van 2017 — niveaurespectoren](#).

Bijlage V. Aanvullende bronnen en links

[URL's geraadpleegd op 10.4.2024]

- De richtlijnen moeten worden gebruikt voor het ontwikkelen van korte beschrijvingen voor de [op het Europass-portaal gepubliceerde kwalificaties](#).
- De kwalificaties en leermogelijkheden in Europass worden gepubliceerd via het [register van kwalificatiedatasets \(QDR\)](#).
- Gegevens die in het QDR worden gepubliceerd, moeten worden gepubliceerd met behulp van het [Europees leermodel](#).
- Het Europees handboek van Cedefop over het definiëren, schrijven en toepassen van leeruitkomsten (“European handbook on defining, writing and applying learning outcomes”), eerste editie (2017)¹⁷ en de [tweede editie \(2022\)](#)¹⁸, bevat “vuistregels” voor het gebruik van leeruitkomsten; de versie van 2022 bevat een uitgebreide lijst met internationale en nationale bronnen (referentie- en onderzoeksmateriaal) ter ondersteuning van het definiëren, het schrijven en het gebruiken van leeruitkomsten in verschillende contexten (beoordeling, curricula, kwalificaties enz.).
- [Aanbeveling inzake het Europese kwalificatiekader \(EQF\) van 2017](#). Aanbeveling van de Raad van 22 mei 2017 inzake het Europees kwalificatiekader voor een leven lang leren en tot intrekking van de aanbeveling van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2008 tot vaststelling van een Europees kwalificatiekader voor een leven lang leren.
- De Cedefop-publicatie (2018) met [een analyse en overzicht van NQF-niveaudescriptoren in Europese landen](#) omvat NQF-niveaudescriptoren.
- Europese Commissie (2017). [ESCO-classificatie van Europese vaardigheden, competenties, kwalificaties en beroepen](#).
- Verenigde Staten, Ministerie van Werkgelegenheid, [O*Net Occupational Information Network](#).
- [Kader van sleutelcompetenties](#), Aanbeveling van de Raad van 22 mei 2018 inzake sleutelcompetenties voor een leven lang leren, Raad van de Europese Unie (2018).
- [The entrepreneurship competence framework \(EntreComp\)](#), Europese Commissie en Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek (JRC) (2016).

¹⁷ Cedefop (2017), [Defining, writing and applying learning outcomes: a European handbook](#), Bureau voor publicaties van de Europese Unie.

¹⁸ Cedefop (2022), [Defining, writing and applying learning outcomes: a European handbook — second edition](#), Bureau voor publicaties van de Europese Unie.

- [The digital competence framework for citizens \(DigComp 2.2\)](#), Europese Commissie en Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek (2022).
- [Reference framework of competences for democratic culture \(RFCDC\)](#), Raad van Europa (2013).
- [Europese inventarisatie van NQF's](#), Cedefop (2022).
- Nadere informatie op nationaal niveau over NQF's is beschikbaar via de [NQF-website en -databases](#). Per land zijn links naar websites en databases en contactgegevens van NQF-coördinatiepunten beschikbaar.

Samenvatting

In de richtlijnen komen gemeenschappelijke beginselen aan bod voor het ontwikkelen van korte, op leeruitkomsten gebaseerde beschrijvingen voor alle kwalificaties. Deze zijn van cruciaal belang voor kwalificatiedatabanken en -registers.

Dit initiatief maakt deel uit van een bredere Europese inspanning om de transparantie van kwalificaties in alle landen te vergroten, de mobiliteit te vergemakkelijken en een leven lang ontwikkelen te ondersteunen.

Aanzienlijke vooruitgang op het gebied van de nationale kwalificatiekaders (NQF's) en het gebruik van leeruitkomsten in Europa heeft het begrip en de overdraagbaarheid van kwalificaties vergroot. Het structureren van korte beschrijvingen van kwalificaties en de bijbehorende leeruitkomsten zorgt voor een consequente verbetering van de transparantie en vergelijkbaarheid, en vergemakkelijkt de beschikbaarheid en het gebruik ervan in digitale omgevingen.

Korte beschrijvingen bieden lerenden, werkgevers, aanbieders van onderwijs en opleidingen en anderen op een snelle manier toegang tot informatie over de leeruitkomsten, in aanvulling op de volledige nationale beschrijvingen.

De publicatie biedt aanbevelingen over de formele aspecten (lengte, formaat) en de inhoud (toepassingsgebied, complexiteit, context) van deze beschrijvingen. Ook bevat de publicatie praktische hulpmiddelen, zoals lijsten met actieve werkwoorden en specificerende woorden, om de leeruitkomsten van kwalificaties duidelijk te kunnen beschrijven.

EUROPESE RICHTLIJNEN VOOR HET ONTWIKKELEN EN SCHRIJVEN VAN KORTE, OP LEERUITKOMSTEN GEBASEERDE BESCHRIJVINGEN VAN KWALIFICATIES

In de richtlijnen komen gemeenschappelijke beginselen aan bod voor het ontwikkelen van korte, op leeruitkomsten gebaseerde beschrijvingen voor alle kwalificaties. Deze zijn van cruciaal belang voor kwalificatiedatabanken en -registers.

Dit initiatief maakt deel uit van een bredere Europese inspanning om de transparantie van kwalificaties in alle landen te vergroten, de mobiliteit te vergemakkelijken en een leven lang ontwikkelen te ondersteunen.

Aanzienlijke vooruitgang op het gebied van de nationale kwalificatiekaders (NQF's) en het gebruik van leeruitkomsten in Europa heeft het begrip en de overdraagbaarheid van kwalificaties vergroot. Het structureren van korte beschrijvingen van kwalificaties en de bijbehorende leeruitkomsten zorgt voor een consequente verbetering van de transparantie en vergelijkbaarheid, en vergemakkelijkt de beschikbaarheid en het gebruik ervan in digitale omgevingen.

Korte beschrijvingen bieden lerenden, werkgevers, aanbieders van onderwijs en opleidingen en anderen op een snelle manier toegang tot informatie over de leeruitkomsten, in aanvulling op de volledige nationale beschrijvingen.

De publicatie biedt aanbevelingen over de formele aspecten (lengte, formaat) en de inhoud (toepassingsgebied, complexiteit, context) van deze beschrijvingen. Ook bevat de publicatie praktische hulpmiddelen, zoals lijsten met actieve werkwoorden en specificerende woorden, om de leeruitkomsten van kwalificaties duidelijk te kunnen beschrijven.

CEDEFOPEuropees Centrum voor de ontwikkeling
van de beroepsopleiding

Europe 123, Thessaloniki (Pylaia), GRIEKENLAND
Postadres: Cedefop service post, 570 01 Thermi, GRIEKENLAND
Tel. +30 2310490111, Fax +30 2310490020
Email: info@cedefop.europa.eu

www.cedefop.europa.eu**Bureau voor publicaties
van de Europese Unie**

Recht | Data | Publicaties